

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

XVII. Thesauri dominium qualiter compares.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

titulo alteri populo, vel privatae personae solet esse adiudicatum. Ex eo autem quod aliquis iurisdictionem civilem, & criminalem in populum habeat, illiusque Dominus sit, non inde inferitur dominium sylvarum, & pascuorum illius territorij habere, quia haec sub dominio populi esse censentur. *leg. in tantum. §. uniuersitatis. ff. de rerum diuis. leg. omnes. 2. Cod. de operib. publicis & aliis relictis tradit. Couarruu. pract. 99. cap. 37. num. 1.*

Si dominium sylvarum, & pascuorum populo competat potest statutum ferre, ne exteri ibi ligna cedant, neque pecora depascant, quinimo id ipsum sine incolis interdicere potest, si alimode commodè ligna cedere possint, greges depascere, vel saltem ferre legem potest, ne certis temporibus, aut certum lignorum genus cadant, neque tot armenta ibidem depascant, dummodò id incolarum bono, & praediorum conseruationi expedire visum fuerit. Priuata autem persona est communi iure spectato prohibere aliis possit lignorum scissionem in suis syluis, & pascua in suis praedijs, quia herba, & ligna ibidem nascuntia, reprobè praediorum fructus sibi competunt, & queque locare, & vendere potest. *leg. parum. & ibi glossa. ff. de verborum significat. leg. 1. & seqq. Cod. de pascuis publicis. & multis comprobatur Couarruu. pract. 99. cap. 37. num. 2. at tamen spectata lege regia Hispana. 7. tit. 7. lib. 7. nouè collecti. nequit absque facultate regia interdicere pascuum in suis agris post fructuum collectionem, vel quos intendit incultas relinquere, in quibus herba naturaliter nascitur. Ut tradit Couarruu. d. cap. 37. num. 3. cui adhaeret Mol. disp. 59. conc. 8. His postis.*

Dicendum est, si in syluis illius oppidi cuius incolae es ligna cedas, & in eius pascuis gregem depascas contra populi edictum, est poenis per legem statutis subiectus sis, obligationem tamen restituendi non contrahis, quinimo nec mortale peccatum committis, nisi forte inde notabile damnum populo, aliusue concubus proueniat. Sicuti tradit Sotus, lib. 4. de iustit. q. 6. art. 4. Ludouic. Lopez. 1. p. instruit. cap. 149. post. 2. conel. 6. Mol. de iustit. disp. 58. conel. 1. & disp. 59. conel. 1. & 2. Lessius. lib. 2. cap. 5. dub. 14. num. 51. Reb. de obligat. iustit. lib. 1. quaest. 1. §. 1. num. 2. Paul. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 1. cap. 5. num. 18. quaest. 9. Et enim te poenis statutis subiectum esse manifestissimum est, cum leges eas poenas statuentes iustissimè sint, & recto regimini, populiue bono maximè conuenientes. Quod verò ad restitutionem non obligat, nec peccatum mortale incurras probat communis ciuitatum praxis, noens tuos incolas sic stricte obligare. Satis enim bono communi consultum censet, si quos transgressores statum legum comprehendit poenis statutis subiectis. Excipit nisi notabile damnum populo, aliusue concubus proueniat: eo enim euentum non est censenda Respublica consentire saltem ut peccatum mortale vitetur, tamen obligationem restituendi remittat contenta poenarum inflictione, si transgressores comprehendit.

Praedictam Doctrinam extendunt relati Doctores Sotus, Molina, Lessius, Reb. Layman, ad incolas alterius oppidi vicini habentes similiter propriam syluam, & pascua, quos à restitutione, & mortali exculant, tamen si ligna in sylua aliena suo oppido vicina cedant, & pascua suis armentis concedant; eò quod in propriis syluis, & pascuis familia damna à suis vicinis repantantur.

Verum si in sylua alienae communitatis, vel privatae personae suae ex dominio, siue ex conductione competente ligna cedas, vel armenta depascas, ex suo genere peccatum mortale committis cum obligatione restituendi, tum restitutionem lignorum caeterorum & pascuae, tum detrimentum quod ex ea scissionem, vel passu Dominus accepit, quia per iniustitiam facta sunt. Sicuti praecitati Doctores docent. Saepè autem Dominus, inquit Molina. tract. 2. disp. 58. conel. 5. & disp. 59. conel. 6. de hac restitutione non curat, sed solum poenae impositionem contentus est, quod ex circumstantiis, vsu, & consuetudine colligendum est. Nam raro communitates, frequentius tamen privatae personae syluas, & pascua habentes intendunt ad restitutionem delinquentes obligare, poenas tamen ferunt, ut illarum timore extranei à lignis cedendis, & pascuis concedendis arceantur.

Moenendum tamen censeo nefas esse viatorem punire, eò quod in agro alieno equum suum quasi per transsumum habulet, quia id iure communi concessum videtur. *cap. 1. §. ult. de pace tenenda. & ibi Bald. Capola, de seruitutib. iuris pascendi num. 7. & 8. Couarruu. pract. cap. 37. num. 3. vers. octauo.* Vbi variis legibus comprobatur viatores posse hortos ingredi, ut fructus, & vias comedant, non autem vt alportent: sed in his spectanda est consuetudo; neque enim habent laxandae in proximorum praedictum, ideoque non faciliè hæc admiserim.

PUNCTVM XVII.

Thefauri dominium qualiter compares?

- 1 Quid nomine thesauri in praesenti intelligatur?
- 2 An inuentus in proprio agro siue alieno sit inuentorij.

- 3 Inuentor thesauri in agro alieno absque facultate Domini, non tenetur ante sententiam Domino restituere.
- 4 Petes agrum in quo cognoscis thesaurum reconditum esse, eodem pretio emere.
- 5 Quid spectato iure regio Castella dicendum sit de thesauris.
- 6 Qui veniens appellatione Domini, quibus dimidia pars vel totus thesaurus adiudicatur.
- 7 Inuentorem thesaurum in loco sacro, & religioso esse plures censent Ecclesia restituendum esse integrè, verius est solam dimidiam partem.
- 8 Repertus in fundo dotali, uxori competit non marito.
- 9 Repertus in fundo primogenij vinculo legato possessori competit.
- 10 Quid cum vni proprietatis, alteri vniuersitatis fundi competit?
- 11 An feudatario, seu emphyteuta ea pars qua Domino fundi competit integrè conueniat?
- 12 Dicit de thesauro non procedunt in pecunia vel alia re mobili reperta in superficie terra.
- 13 Si intra lanam emptam reperitur aurum non efficitur illius Dominus.
- 14 Quid dicendum de metallorum venis?

Thesaurus sumitur interdum pro ingenti summa pecuniae, et Dominum habet, vt constat ex leg. *Theaurus. ff. Ad exhibendum.* At hæc acceptio proposito non refert, cum non sit locus illius comparandi dominium, cum iam sit comparatum. Quocirca Thesaurus in praesenti intelligimus eam pecuniam, vel rem mobilem magna aestimationis antiquitatis depositam cuius Dominus ignoratur. Sic habetur. *Leg. numquam ff. de acquirende rerum dominio, in vlt. Leg. unica. Cod. de Thesauro. lib. 10.* His postis.

Dicendum est: spectato iure naturali, & gentium thesaurus siue in proprio agro, siue in alieno inuentur integrè, cedit inuentori; quia ea quae Dominum non habent primò occupanti cedunt. At spectato iure communi in proprio fundo inuentus integrè competit inuentori. Vti deciditur. *§. Thesauros in iust. de rerum diuis. & Leg. unica Cod. de Thesauro. lib. 10.* Inuentus verò fortuito in fundo alieno etiam Principis diuiditur per aequales partes inter inuentorem, & Dominum fundi, vt in supra dictis legibus statuitur non in penam sed quia ratio inconfonum est, vt Dominus fundi ex thesauri inuentione commodum reportet; ideoque hæc dispositio in conscientia seruanda est nullà expectatà sententià. Notauit Nauarr. in sum. cap. 17. num. 175. Anton. Gomez. leg. 45. Tauri. num. 50. Couarruu. de peccatum. 3. p. §. 2. num. 3. Molina. tract. 2. disp. 52. vers. quid si. Lessius. lib. 2. de iustit. cap. 5. dub. 11. num. 59. Reb. de obligat. iustit. lib. 1. q. 1. §. 1. §. 2. num. 12. At inuentus non casu, sed ex intentione totus cedit Domino fundi. Vt deciditur in dicit. *leg. unica.* Quod procedit inquit Anton. Gomez. aliis relictis dicit. num. 51. esto cum licentia Domini quaratur, ne homines culturas rurales omittant, & ad malas artes, inuilescque occupationes inuidentur. E contra Nauarr. dicit. num. 175. affirmat totum esse inuentori adiudicandum, si cum licentia, & facultate Domini quaesitus fuerit. Sed rectius distinguunt Syluest. verbo inuent. sum. quaest. 3. Molina. dicit. disp. 56. post princip. Lessius. lib. 2. cap. 5. dub. 15. num. 60. Si sciens ibi adesse thesaurum nec Domino manifestans querendi licentiam petiuerit, Domino fundi integrè cedit ac si nulla licentia postulata esset; quia ea licentia vtpote ex errore procedens nullus est momenti. Secus verò si solum sub spe inueniendi petita licentia fuerit, quia eo casu inuentori adiudicatur, cui Dominus agri suam partem cedere visus est, nisi aliter in pactum fuerit deductum.

Quod verò inuentor thesauri in agro alieno absque facultate Domini quaesitus teneatur integrum Domino reddere deductis expensis ante litem sententiam docuerunt Nauarr. Couarruu. & Mol. supra locis, alleg. quia hæc leges videntur thesauri dominium Domino agri integrè adiudicare, & ab inuentore auferre non in penam alicuius delicti, sed ne vllus audeat inconfulto Domino praedij thesaurum in eius praedio quarete. Sed verius est poenam iniuriae Domino factae id statutum esse, sententiamque Iudicis exigi. Vt tradit Mercatus de contrahit. cap. 1. §. fol. 128. Lessius lib. 2. cap. 5. dub. 15. num. 59. Reb. de obligat. iustit. lib. 1. quaest. 1. §. 1. §. 2. num. 11. indicat Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 1. cap. 5. num. 23. & colligitur ex leg. unica Cod. de Thesauro, ibi. In a venis verò terris nemo audeat inuisis, id est nec volentibus, vel ignorantibus Dominis opes abstrahi suo nomine perferantur. Quod si vobis super hoc aliquis ere diderit esse sapientandum, aut praeter huius legis iudicium in alieno agro thesaurum scrutatus inuenerit totum huiusmodi thesauro reddere compellatur. Expendenda sunt illa verba, audeat inuisis, quae denotant sic querentem thesaurum delictum commississe fodere eum agrum alienum Domino non consentiente delictum est, Deinde expendendum est verbum compellatur, quod actionem Iudicis significat.

Illud verò tanquam certum tenendum est te scientem in agro thesaurum

thesaurum reconditum esse posse agrum emere perinde, eodémque pretio ac si nullus thesaurus ibi sit reconditus, agróque empto, & thesauro eruto illius comparate dominium absque illa obligatione reddendi aliquid venditori. Colligitur manifeste ex relata parabola *Matth. 13* & tradit *S. Thom. 2. 2. quæst. 66. art. 5. ad 2.* Nauarr. *cap. 17. num. 175.* Sotus. *lib. 5. de iustit. quæst. 3. art. 1. ad 1.* Molina. *disp. 56. vers. dubium est.* Lessius. *lib. 2. cap. 5. dub. 15. num. 62.* Paulus Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 1. cap. 9. num. 23.* & alij communiter. Etenim fundus ob depositum thesaurum, & ignoratum non est maioris valoris, cum non sit pars fundi, neque illius fructus neque vilius Domino fundi utilitatis, vepote ignoratus. Insuper tu non es obligatus manifestare thesaurum Domino fundi, ergo potes pretio eurenti fundum emere: empto autem fundo, licitum tibi est thesaurum quærere, vepote in loco proprio, quo inuenito illius dominium acquiris, quia inuentori cedit, cum ante inuentionem sub nullius sit potestate. Supradicta procedunt, cum ritè inuentus est. Nam si arte magicâ, aliâue iniquâ inueniatur viâ, fisco Regis integrè adiacari debet iuxta *leg. vnicam. Cod. de Theisauris lib. 10. & ibi Glossa. Nauarr. cap. 17. num. 175.* Mol. *disp. 56. initio.* Anton. Gomez, Lessius, Layman. *locus citatis.* tamen non videatur improbabile inquit Reb. *lib. 1. quæst. 15. sect. 2. num. 14.* Dominum fundi qui in culpa non fuit non esse suâ portio ne priuandum, cum penæ suos Authores egredi non debeant. *leg. sancimus. Cod. de Panis.*

5 Quoad ius Castellæ atinet etsi in varias sententias Doctores diuisi sint. Vt videre est in Anton. Gomez. *leg. 45. Tauri. num. 51.* Couarruu. *reg. peccatum. 3. p. 5. 2. num. 4.* Mol. *tract. 2. disp. 56. circa finem.* Ea tamen subtilitatem est, quæ, deciditur *leg. 1. tit. 13. lib. 6. noua collect.* Nempè quartam partem inuentori esse adjudicandam reliquas verò Principi, nihil Domino fundi. Republica namque cui competit bonorum dominium distribuere prout communi bono expediens, iudicauerit, potuit optimè impedire, ne thesauri dominium integrè inuentori competeret, sed concessa ei quartâ parte reliquum Principi ad sustinenda R. Republicæ onera applicaretur. Excipe nisi per artem magicam, aliâue iniquam viam thesaurus quæsitus sit, nam tunc fisco integrè cedit, vt dictum est.

6 Superest tamen duplex enodanda difficultas: prima qui appellacione Domini veniant quibus dimidia pars vel totus thesaurus adjudicatur. Et quidem si thesaurus inueniatur in locis publicis, vt in via, foro, & platea, quæ vni omnium sunt exposita, quouique R. Republica, aut Princeps non possidet speciali dominij iure, sed solum iurisdictione, & gubernatione, integrè pertinet ad inuentorem, siue inueniatur fortuito, siue datâ operâ: quia locus ille non est reputandus alienus, sed communis, legèque adjudicantes partem thesauri Domino fundi, vt potè ius naturale, & gentium restringentes strictè interpretanda sunt, vt intelligantur de Domino proprietatem, & dominium speciale fundi habente, non de Domino iurisdictionem tantum ibi exercente. Neque obest. §. *thesaurus in sit. de rerum diuisione.* vbi dicitur, *Si quis in fiscali loco, vel publico vel ciuitatis, thesaurum inuenierit dimidium esse fisci, vel ciuitatis.* Nam vt rectè explicat Couarruu. *in reg. peccatum. 3. p. 5. 2. n. 3.* quem sequitur Lessius. *lib. 2. cap. 5. dub. 16. n. 63.* id intelligendum esse de locis publicis, vt sunt sylvæ, pascua, horri, quæ Republica iure speciali dominij possidet, nec omnium vni adjudicanda sunt.

7 Si verò in loco sacro, & Religioso thesaurus fortuito inuenisti censet Faber. §. *thesaurus in sit. de rerum diuif. col. 2.* Glossa. *in cap. si quid inuenisti. 14. quæst. 5.* Rosella. *verbo Furtum. num. 11.* Lessius. *lib. 2. cap. 5. dub. 16. num. 64.* tibi integrè competere: quia loca Religiosa, & sacra sub nullius dominio esse censentur. Sed merito docuerunt dimidiam partem Prælato talis Ecclesiæ, vel ipsi Ecclesiæ adjudicandam esse plures quos referunt, & sequuntur Couarruu. *in reg. peccatum. 3. §. 2. num. 3.* Nauarr. *cap. 17. num. 175.* Anton. Gomez. *leg. 45. Tauri. n. 52.* Mol. *disp. 56. vers. dubium.* Reb. *lib. 1. quæst. 15. sect. 2. num. 13.* & colligitur manifestè *ex leg. 3. §. si in locis. ff. de iure fisci.* Nam in præsentem nullus est locus sacer cuius dominium speciale Prælato, vel communitati non competat. Ob cuius causam si datâ operâ thesaurum in loco sacro inuenis non est dubium Domino illius loci integrè fore adjudicandum. Ergo etiam adjudicanda est dimidia pars cum fortuito inuenis. Neque obest dictum §. *thesaurus*, quia, vt inquit Anton. Gomez. loquitur Textus spectatâ rei naturâ. Secus dicendum spectatâ iuris ciuili dispositione.

8 Quod si in fundo dotali thesaurum reperias portio illa quæ Domino fundi competit non ad maritum qui usufructuarius tantum est fundi dotalis, sed ad vxorem quæ in fundum dotalem dominum habet, spectat. Non enim thesaurus est fructus fundi, est in fundo reperitur. Vnde dissoluto matrimonio, aut facto diuortio vxori ea pars thesauri concedenda est. Vt habetur. *leg. diuortio §. si fundum ff. Solutio matrimonio.* & communi sententia Molina. *lib. 1. de primogen. cap. 23.* Mol. *Teluita. disp. 56. vers. porro.* Reb. *lib. 1. quæst. 15. sect. 2. num. 14.* & alij passim.

9 Verum si thesaurum inuenias in fundo primogenij vinculo

ligato, possessori maioratus eam partem adiacare debes quæ Domino fundi competit, quia verè illius Dominus est, quam ipse nullatenus obligatur successores referant, cum pars fundi non sit. Vt rectè vterque Mol. *loc. cit.* adnotant.

At si fundi proprietatis vni competat, alteri verò usufructuarius pars thesauri Domino fundi adjudicanda integrè Domino proprietatis competit, non usufructuario, qui Dominus fundi non est, & colligitur manifestè *ex leg. diuortio §. si fundum ff. Solutio matrimonio.* vbi marito qui usufructuarius est fundi dotalis denegatur pars thesauri in fundo dotali inuenti, quia thesaurus non est fructus fundi, sed in fundo reconditus. Atque ita tradit alius rotalis Aluar. Valasco. *de iure emphyteut. 1. p. quæst. 15. num. 1.* Molina. *lib. 1. de primogen. cap. 23. num. 2.* Alter Molina. *tract. 2. disp. 56. vers. sat quando.* Reb. *de obligat. iustit. quæst. 1. sect. 2. numer. 17.* Id ipsum efficacius procedit in locato, commodato, conducto, & pignore, quia his contractibus nullum in prædium dominium acquirunt. Vt præcitat Doctores notant.

Hinc verò nascitur difficultas, An si habeas agrum in fructum, vel emphyteum tibi debeatur, ea portio quæ Domino agri adjudicatur, an diuidenda sit inter te, & Dominum proprietatis: Ratio difficultatis est, quia feudatarius, & emphyteuta potius conditionem usufructuarii forintur quam proprietarij: at usufructuario nihil debetur, ergo neque emphyteuto, aut feudatario. Nihilominus communis sententia teste Mol. & Aluar. Valasco, statim referendis, censet emphyteuto, & feudatario eam partem integrè adjudicandam esse, quia dominum vti e habent. Nauarr. *vero. cap. 17. num. 173.* Aluar. Valasco. *de iure emphyteut. quæst. 15.* Molina. *de primogen. lib. 2. cap. 23.* affirmant si proprietatis inueniat thesaurum debere emphyteuta dimidium tribuere: & contra si emphyteuta inueniat, teneri proprietario dimidium concedere. Quod si aliquis extraneus inueniat, inquit Aluar. Valasco, emphyteuta, vel feudatario illam medietatem esse tribuendam: quia quoties dominium proprietatis cum vili ad rem concurrat, vtili proprietatis dominio præferatur. Ad Molina *Teluita. tract. 2. disp. 56. vers. in hac re.* Reb. *de obligat. iustit. lib. 1. quæst. 15. sect. 2. num. 16.* Lessius. *lib. 2. cap. 5. dub. 15. numer. 61.* Eman. Saa. *verbo Theisaurus. num. 1.* asserunt eam partem quæ inuentori iure inuentoris debetur tribuendam esse proprietario, aut emphyteuta, vel feudatario thesaurum inueniens: nullam vero quæ Domino agri iuxta iuris dispositionem debetur, diuidendam esse inter proprietarium, & feudatarium, seu emphyteutam, quia verè sunt domini agri.

Ceterum ex his sententiis communem sustinendam censet nimirum eam partem quæ Domino agri debetur emphyteuta, seu feudatario integrè esse adjudicandam. Moneo, quia emphyteuta aut feudatarius inconfulto proprietario, absque illius in omnia potest in prædio emphyteuto, seu feudali thesaurum quærere, vt manifestum est: & concedunt Aluar. Valasco & Molina *locis citatis.* Ergo lex disponens Domino agri integrum thesaurum concedendum esse, si eo reuente, vel ignorante ab aliquo tercio inueniatur, habere non potest locum comparatione Domini proprietatis: eius contentus in quærendo thesauro non delectatur. E contra verò si Dominus proprietatis inconfulto emphyteuta, aut feudatario thesaurum in prædio emphyteuto, aut feudali quærat inuisiosus est emphyteuta, aut feudatario, cui dominium vtili prædij concessum est. Ergo si quærat ibi thesaurum, solute debet fieri alius extraneus emphyteuta, aut feudatario quod leges soluendum Domino agri statuant. Ergo solus emphyteuta, & feudatarius hac in parte reputandus est. Dominus fundi non proprietarius.

Secunda difficultas est. An dictæ thesauro procedat cum pecunia, vel alia res mobilis pretio æstimabilis reperitur in superficie terræ, in angulo domus, vel inter res alias nobiles: Cui difficultati negatiua est responsio, eo quod ad rationem thesauri necessarium est, vt rei magni valoris occultatio ita sit venusta, vt neque illius, nec Domini vlla sit memoria, ob quam causam in thesauro Dominus dominium amiserit. Vt alius realis probat nouar. *cap. 17. num. 175.* Valasco. *de iure emphyteut. quæst. 15. num. 8.* Paul. Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 1. cap. 5. num. 23. vers. in super.* quod in supradicti locum non habet, cum satis prædium possit Dominum existere, tamen si ignoretur. Quod si Domino cæcus, vel prorsus ignoratur, inter incerta bona sunt comparanda, de quibus *inferius* agendum est.

Sed quid si tibi vendatur lana, aliæue res mobilis quæ in te reconditum aurum habet, efficerisne Dominus illius aurum? Respondeo ex vi emptionis nequaquam Dominum fieri, quia cum aurum illud fuerit ad venditorem ignoratum, dominium in te transferre non potuit. Vt dicitur *leg. à tutori ff. de rei vni diuic. neque tu vales dominium illius acquirere, dum aurum ibidem repositum non inuenis, quia illud dominium mediâ possessione acquirendum erat, quæ tamen sine scientia esse nequit.* argum. *leg. 3. §. Nerarius. ff. de acquirenda possessione.* & nouar. *letifus. lib. 2. cap. 5. dubitatus. 15. in fine. numer. 62.* Paul. Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 1. cap. 5. numer. 23.* Inuenio autem auro quærendus est illius Dominus: quod si factâ diligentiâ non

non comparuerit inter bona incerta computandum est. His accedunt metallorum venas quas satis probabile est esse Soto. lib. 5. quest. 3. art. 3. Lefius. lib. 2. cap. 5. dub. 12. num. 51. spectato iure naturali cedere primo inuentori, si cum cedit thesaurus, quia esto non sint industria humana ibi reposita sunt tamen tantum valoris ut merito censeri non possint vilissimo fundo cedere. argum. §. littera insit. de rerum diuisione, ideoque Princeps concedere solet facultatem eas venas querendi, etiam in praediis alienis compensato detrimento quod praediorum Dominis inde proveniat. Absque hac tamen facultate nullus priuatus in fundo alieno absque Domini consensu venas quarere potest, & fodinas facere, vt de se est perspicuum.

Ceterum communis sententia docet, vt videre est in Gabriele in 4. dist. 1. §. quest. 3. art. 3. dub. 7. Molina. tractat. 2. disp. 54. initio. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 1. cap. 5. n. 21. Has metallorum venas ad Dominum praedij in quo reperiuntur pertinere sicuti venae saxorum, & aquae, eo quod ibi nascantur, & praedij partes sint. Et licet sunt nobiliores superficie fundi, non tamen ipso fundo, cum fundum continentant, ipsique sint partes. Quocirca si praedium est fundus dotalis, quicquid ex ea venae extractum fuerit cedit vxori in dotis augmentum, iuxta leg. si ex lapidicinis, ff. de iure dotium. Quod intelligendum est, modo aliud simile non renascatur, nam eo casu (qui rarus esse potest) inter fructus praedij marito competentes referendum est. Vt habetur. leg. diuorsio §. si vir. ff. soluto matrimonio, & ibi Glossa. cui consonat lex in m. si fundi. ff. de usufructu. Verum si praedium sit ex bonis vincularis, possessori competit vt potest Domino praedij quicquid ex eo extractum fuerit, obligatur autem non praedium notabiliter successibus derelinis reddat; quia sub eo onere bona vincularia possidet. Vt bene notat Molina. lib. 1. de primogen. cap. 23. num. 8. Alter Molina. tract. 2. disp. 54. in medio. Haec intelligenda sunt iuxta ius naturale, & commune: nam si priuatorum regnum ius spectemus regulariter venae cuiuscunque metalli Regni sumptus communes ad iudicate sunt, soluta tum inuentori, tum Domino praedij aliqua parte. Vide Mol. a. disp. 54.

PUNCTVM XVIII.

Qualiter acquiratur dominium bonorum, quae nullius fuerunt, vel quae pro derelictis habentur.

- 1 Quae nullius sunt prima occupacione acquiruntur.
- 2 Idem dicendum est de derelictis.
- 3 Quae urgente tempestate, aut incendio inacta sunt, regulariter pro derelictis haberi non debent.
- 4 Satisfit cuidam obiectioni.
- 5 Quod dicendum de lignis quae vi fluminis, & inundatione asportantur.

Prius bonorum dominium certum est prima occupacione acquiri. Vt habetur. §. fera insit. de rerum diuis. ibi. Quod ante nullius est id naturali ratione occupanti conceditur. & §. lapidiorum. insit. eodem tit. dicitur. Lapidis, gemmae, & cetera quae in litore maris inueniuntur iure naturali inuentoris sunt. consonat, §. insula eodem tit. & leg. 1. ff. de acquirenda p. ff. leg. 3. ff. de acquir. rer. dominio.

Idem est dicendum de bonis quae vere derelicta sunt a Domino. Eo namque ipso quo Dominus ea negligit, cum facile recuperare possit, censetur nolle in suis bonis habere, & cuiuslibet occupanti relinquere. Vt constat ex §. p. n. m. et. vlt. insit. de rerum diuisione. & leg. 1. & §. 1. cap. ff. de derelictis. Inter haec bona derelicta computantur missilia; hoc est nam, aliaeque res factae in aliquibus solemnitatibus, vt primo occupanti cedant. Vt habetur. §. hoc amplius. insit. de rerum diuisione, & leg. qua ratione. §. penult. ff. de acquir. rer. dominio.

Quae vero urgente tempestate, aut incendio inacta regulariter pro derelictis habenda non sunt cum Dominus nec vellet illa protere, & proiecta optat ad se reuerti. Constat, ex §. vlt. insit. de rerum diuisione. leg. falsus. §. si iactum. ff. de furtis. leg. interdum. §. 1. ff. de acquirenda possess. leg. nauigia. Cod. de furtis. Vnde inique sunt leges aliquarum ciuitatum, quae bona naufragorum tanquam possessore carentia, permittunt occupari a Domino loci ad quem applicent, ideoque, ea occupantes ex communicationi bullae Coenae subiciuntur, dummodo ad Catholicos pertineant. Sicuti notat Couarru. reg. peccatum. 1. p. §. 1. num. 5. Nauarr. cap. 17. num. 118. Molina. disp. 54. Lefius. lib. 2. cap. 5. num. 18. Rebelle. lib. 1. de obligat. q. 1. §. sect. 2. num. 9. Paul. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 1. cap. 5. num. 22. Quod ad hoc etiam est res esse infallibiliter peritura nisi tu eam eripueris, non ob inde dominium illius acquiris, sed tenentis proiciendi reddere, quia ipse non abdicauit a se illius dominum, si quidem voluntatem habuit vt ad se reuenteretur, si casu eam quis a periculo eriperet. Vt notat Rebelle. Layman. Lefius, locis citatis; & probat lex Pomponius. 4. ff. de rerum dominio. Poteris tamen petere estimationem laboris, quem in liberanda re apposuisti, vt potest qui negotium Domini vtiliter gesseris, & in rem res loco pigrioris detinere maxime si ob eam causam ali-

quod vitae periculum subisti, vt bene supradicti doctores aduertunt. Quod dictum est de naufragio dicendum est de incendio, alioque simili periculo, vt de se constat.

Sed obiectiones, cum res abiectione absque spe vt ad te reuertantur, abiectione absque intentione recuperationis, vt potest quam reputas impossibilem, ergo inter derelicta computari debent. Concedit Petr. Nauarr. lib. 4. de restitu. cap. 1. num. 58. consequentiam. Sed relictus alij Doctores specialiter Lefius. dub. 1. n. in fine. eam negant. Neque enim satis est, vt inter bona derelicta haec qua computetur, quod eam abiectione absque intentione expressa recuperationis, cum huius intentionis carentia ex impotentia provenit, sed necessarium est, vt eam abiectione quia nihil ducis, vt in tuis bonis sit.

Quoad ligna vero quae vi fluminis, & inundatione asportantur ex circumstantiis inquiri recte Molina. tract. 2. disp. 54. in fine. iudicandum est, an habenda sint pro derelictis: Si enim exigui sunt pretij, & Dominus longe abiectione tanquam derelicta habenda sunt. Si vero sint talia quae prudentis arbitrio iudicatum fuerit velle Dominum, vt sibi restituantur, ei reddenda sunt, dummodo soluar quantu industria, & labor in illis eripiendis estimatur. Dominus vero agri potest iudicio contendere, vt Dominum lignorum tempus designetur intra quod ligna a praedio extrahat, sin minus tanquam derelicta habeantur.

PUNCTVM XIX.

Quibus Dominium bonorum incertorum, & vacantium competat?

- 1 Quae appellentur bona incerta.
- 2 Affirmant plures in pauperes expendenda esse Domino non reposito.
- 3 Alij inuentori conuenerunt.
- 4 Iudicium inter has sententias fertur.
- 5 Debes diligentem inquisitionem Domini facere antequam aliene, vel absumas.
- 6 Non caret probabilitate non esse obligatum hac bona fratris Trinitatis, aut Mercenarii concedere.
- 7 Consumpta re non tenentur Domino comparenti restituere nisi factus fuerit auctor.
- 8 Minus obligaris, si in pauperes, vel pia opera distribuisti.
- 9 Quibus sint bona vacantia applicata.

Bona incerta appellamus quae Dominum creduntur habere, tamen si ignotis sit. Sicuti si gemmam, aurum, vel argentum in via publica reperies. Item si ouem, bouem, aliudque animal aberrans inuenies. Et de his dubitatur, an inuentori cedant. Et quidem si scias rem inuentam tui ex duobus, vel tribus competere, necis tamen quis ille sit proculdubio obligaris rem illis tradere, vt vel inter se diuidant, vel sortem mittant, vel vni applicent, aliis facta compensatione, vt recte aduertit Molina. tract. 2. disp. 74. §. 5. Petr. Nauarr. lib. 4. ap. num. 62. Rebelle. de obligat. insit. lib. 2. quest. 12. sect. 3. num. 22. quia omnes illi ius habent in rem illam, esto singuli dubium, debet ergo illis concedi, vt pro qualitate iuris inter se diuidant. Quae diuisione facta tamen Dominus certus agnoscat, non est obligatus ille cui ex omnium consensu res fuit applicata aliquid Domino reddere, quia iam cessit iuri quod habebat.

Verum si ei Dominus post factam debitam diligentiam omnino ignotus sit. Affirmat D. Thom. 2. 2. quest. 6. ar. 5. ad 2. & ibi Caietan. & in sum. ver. o. Furum ad finem Abbas, in cap. si dilecti. num. 12. de accusat. ionib. Syluest. verbo, Restitutio. 8. quest. 2. & verbo inuentum. quest. 1. num. 2. Couarru. reg. peccatum. 3. p. §. 1. num. 2. Nauarr. cap. 17. num. 171. Mol. tract. 2. disp. 74. §. 6. Lefius. lib. 2. cap. 14. num. 49. Rebelle. lib. 2. quest. 12. num. 3. & alij communiter. In pauperes, aliaque opera pia expendenda esse, quia haec creditur esse dominorum voluntas, vt sua bona in Dei honorem, & animarum utilitatem cedant, quandoquidem eis vt non possunt.

Nihilominus huiusmodi bona inuentori competere, conatur defendere Soto. lib. 5. quest. 3. ar. 3. ad 1. Led. in 2. p. 4. quest. 1. ar. 5. fol. 266. Bartholomaeus de Medina. in sum. lib. 3. cap. 14. §. quarta cabea. reg. 5. Lepez. 2. p. cap. 2. in 2. assir. Mercado de con. rati. cap. 1 §. ver. si delos ballazgos. Petr. Nauarr. lib. 4. cap. 2. num. 59. Eman. Sa. verbo Theofurus. num. 4. & alij. Ducuntur quia nec iure naturali, nec positio haec inuenta pauperibus, aliaque pijs operibus applicanda sunt, cedant ergo inuentori. Et quidem quod ex iure naturali nulla huius distributionis adfit obligatio ea ratio conuenit, quia hoc iure spectato quod omnibus gentibus commune est potius praesumitur debet velle Dominum, vt inuentor rem inuentam fecerit, aut constam eum onere, & obligatione reddendi si forte compareat; quam vt in elemosynas aliaque pia opera expendat, vnde nunquam recuperare poterit. Minus autem ex iure positio colligi haec obligatio potest, siquidem nullus est Textus qui de his bonis inueniens disponat; nam caput cunctu de usuris, & cap. cum sit de lit. dicit, expressè loquuntur de iis quae iniuste sunt acquisita. Ob

quasi